

ENERGIE BETER GEBRUIKEN

**100 tips om te besparen
en om uw gezondheid en
het milieu te beschermen**

leefmilieu
brussel
.brussels

WWW.LEEFMILIEU.BRUSSELS

INHOUD

Energie beter gebruiken: gezonder, goedkoper, milieuvriendelijker en meer levenskwaliteit!	3
Synthese: de 10 belangrijkste ingrepen zonder investering	4
Synthese: de 10 belangrijkste ingrepen met geringe investeringen	5
Waarom minder energie verbruiken?	6
Verwarming	9
Thermische isolatie	11
De koelte bewaren in de zomer	12
Elektrische huishoudtoestellen	14
Fornuis en oven	14
Koelkast en diepvriezer	15
Vaatwasser	15
Wasmachine	16
Droogkast	16
Strijkijzer	16
Klein elektro	17
Verlichting	18
Warm water	21
Verplaatsingen	23
Een stap verder gaan: uw woning verbeteren door middel van rendabele investeringen	26
Een stap verder gaan: durven investeren in hernieuwbare energie	31
Een stap verder gaan: verborgen verbruik en grijze energie opsporen	32
Meer informatie	36

DE ENERGIE-UITDAGING

Leefmilieu Brussel heeft de Brusselse gezinnen van 2005 tot 2014 elk jaar uitgenodigd om deel te nemen aan de 'Energie-uitdaging'. De bedoeling was om particulieren te helpen hun energiefactuur te doen dalen door een aantal eenvoudige ingrepen te doen in hun woning zonder aan comfort in te boeten en zonder grote investeringen te doen.

Sinds de lancering van de actie in 2005 zijn meer dan 2.000 Brusselse gezinnen hierop ingegaan. De gezinnen die hun verbruik hebben opgevolgd, hebben het gemiddeld met 12% verminderd. Dat betekent voor elk gezin een gemiddelde jaarlijkse besparing van 200 €.

Meer info op de website van Leefmilieu Brussel. Tik 'Energie-Uitdaging' in.

ENERGIE BETER GEBRUIKEN: GEZONDER, GOEDKOPER, MILIEUVRIENDELIJKER EN MEER LEVENSKWALITEIT!

Een lekkere maaltijd bereiden, een warme douche nemen, gezellig een avondje lezen... Door deze kleine, dagelijkse momenten voelen we ons goed thuis. Maar zonder dat we erbij stilstaan, verbruiken we elektriciteit, gas, stookolie. Deze klassieke vormen van energie worden steeds duurder, vervuilen het milieu en worden zeldzaam. De energieprijzen hebben we niet in de hand... maar we kunnen wél iets doen aan ons energieverbruik!

Iets doen voor het milieu op gebied van energie, brengt veel op... Via kleine, dagelijkse handelingen thuis, op het werk of op school, neemt ons comfort toe én besparen we. Deze tips zijn gemakkelijk toe te passen, u verlaagt er effectief uw facturen mee en het kost u niets!

Als u zin hebt om nog een stapje verder te gaan, kunt u ook investeren in energiebesparende oplossingen. Hiermee boekt u gegarandeerd goede resultaten. U kunt thermostatische kranen plaatsen, uw woning isoleren, een energie-efficiënte verwarming installeren of energiezuinige huishoudtoestellen aanschaffen. Zo verbetert u uw koopkracht én beschermt u de toekomst van de planeet.

U staat er niet alleen voor: het Brussels Hoofdstedelijk Gewest helpt u via energieprijzen en talrijke andere hulpmiddelen. Dit is een van de strategieën van het Gewest om zijn belofte na te komen om het streefdoel voor het verminderen van de CO₂-uitstoot te halen.

Om een antwoord te vinden op de energie- en klimaatuitdaging, moeten we ook nadenken over alternatieve manieren om elektriciteit, warmte, koeling en warm water te produceren. Dat komt goed uit: zonnestrallen, windkracht, aardwarmte en het gebruik van organische stoffen zijn onuitputtelijke energiebronnen die heel weinig vervuilen... Welkom in het tijdperk van de groene energie!

Deze brochure stelt u 100 tips voor om energie te besparen, meer budget over te houden, uw gezondheid en het milieu te beschermen... Onontbeerlijk om uw levenskwaliteit te verhogen!

CÉLINE FREMAULT

Minister van Leefmilieu en Energie

DE BELANGRIJKSTE INGREPEN ZONDER INVESTERING

BESPAAR TOT 400 €/JAAR*

- 1** Verwarm tot maximum 19 à 20°C
Zie tip 1 op pagina 9
- 2** Verlaag de temperatuur tot 15°C 's nachts en als u niet thuis bent
Zie tip 2 op pagina 9
- 3** Stel uw thermostatische kranen goed in
Zie tip 3 op pagina 9
- 4** Schakel uw verwarmingsketel uit bij lange afwezigheid of in de zomer
Zie tip 6 op pagina 10
- 5** Ontdooi regelmatig uw koelkast en diepvriezer
Zie tip 28 op pagina 15
- 6** Was op een lage temperatuur
Zie tip 37 op pagina 16
- 7** Gebruik het 'eco'-programma van wasmachine en vaatwasser
Zie tip 39 op pagina 16
- 8** Vermijd het gebruik van uw elektrische droogkast
Zie tip 42 op pagina 16
- 9** Trek de stekker van uw elektrische toestellen uit het stopcontact en vermijd de waakstand
Zie tip 47 op pagina 17
- 10** Geef de voorkeur aan een snelle douche
Zie tip 59 op pagina 21

*raming berekend op basis van een gemiddelde

DE BELANGRIJKSTE INGREPEN MET GERINGE INVESTERINGEN

BESPAAR TOT 1.000 €/JAAR*

- 1** Laat uw verwarmingsketel onderhouden
U bespaart tot 5% brandstof.
Zie tip 9 op pagina 10
- 2** Isoleer uw leidingen
U bespaart 6 € per jaar en per meter geïsoleerde leiding.
Zie tip 14 op pagina 11
- 3** Plaats reflecterende panelen
U bespaart 5 tot 20 €/jaar per m² geïsoleerde muur.
Zie tip 13 op pagina 11
- 4** Gebruik meervoudige stekkerdozen met aan-/uitschakelaar
U bespaart evenveel als het verbruik van een gloeilamp van 60 W die onafgebroken gedurende een jaar zou branden. Zie tip 49 op pagina 17
- 5** Kies voor spaarlampen
U bespaart 75 tot 80% ten opzichte van een klassieke gloeilamp.
Zie tip 55 op pagina 19
- 6** Gebruik een spaardouchekop
U bespaart 20% op uw warmwaterfactuur.
Zie tip 66 op pagina 22
- 7** Installeer een tijdschakelaar op uw elektrische boiler
U bespaart tot 60% op uw warmwaterverbruik. Zie tip 67 op pagina 22
- 8** Installeer een thermostaat op uw centrale verwarming
U bespaart 15 tot 25% op uw verwarmingsverbruik.
Zie tip 81 op pagina 27
- 9** Installeer thermostatische kranen
U bespaart 10% per jaar op uw verwarmingsfactuur.
Zie tip 82 op pagina 27
- 10** Koop toestellen met een label
U bespaart 65 € voor een koelkast van klasse A++ ten opzichte van een koelkast van klasse C. Zie kader p.15

PREMIES
Voor de meeste van deze uitgaven zijn er financiële steunmaatregelen. Zie pagina 37

*raming berekend op basis van een gemiddelde

WAAROM MINDER ENERGIE VERBRUIKEN?

Minder energie verbruiken is van groot belang omwille van 6 belangrijke redenen: financiële, economische, wettelijke, geopolitieke en sociale redenen, en redenen die verband houden met het leefmilieu.

OMDAT ENERGIE DUUR IS

Op lange termijn blijven de prijzen van olie, gas en elektriciteit stijgen. Deskundigen zijn van mening dat die trend zich zal blijven voortzetten. Als we ons vandaag voorbereiden, kunnen we nu al besparen en moeten we ons minder zorgen maken over de toekomst.

OMDAT DE TRADITIONELE ENERGIEBRONNEN SLINKEN

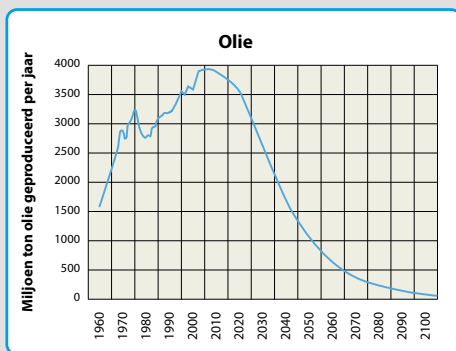
De traditionele energiebronnen (olie, gas, uranium,

steenkol...) raken uitgeput. De voorraden zijn niet hernieuwbaar en slinken steeds sneller: de wereldwijde consumptie is de voorbije 30 jaar met 75% toegenomen en blijft maar groeien. Als we niet snel onze verbruiksgewoonten veranderen, zal de wereldwijde vraag naar traditionele energie op zeer korte termijn de productiecapaciteit overstijgen! Resultaat: een drastische vermindering van deze grondstoffen, kort daarna gevolgd door een absolute schaarste.

Daarom sluit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich vandaag ook aan bij een sectorale en intersectorale Europese dynamiek om onze lineaire lokale economie om te vormen tot een kringlooeconomie waarin de levenscycli van de materialen en grondstoffen in een kringloop en rationeel worden gebruikt (verminderen, hergebruiken, recycleren).

DE OLIEPIEK DOET ZICH 'NU' VOOR

Er bestaan verschillende scenario's voor de nog beschikbare traditionele grondstoffen. Over het algemeen situeert men de oliepiek (d.i. het ogenblik van de maximale olieproductie) in ons decennium.

OMDAT TRADITIONELE ENERGIE VERVUULT

Door de productie en verbranding van fossiele brandstoffen (olie, steenkool en gas) komt er koolstofdioxide (CO₂) in de atmosfeer terecht. Waar de concentratie van dit gas gedurende 10.000 jaar relatief stabiel is gebleven, is ze sinds de industriële revolutie met 30% gestegen. Die bijkomende uitstoot draagt bij tot de opwarming van onze planeet en tot de gevolgen ervan: klimaatveranderingen, smeltende ijskappen, stijging van de zeespiegel, toename van het aantal tornado's, orkanen en cyclonen, overstromingen, uitsterven van dier- en plantensoorten die niet in staat zijn zich aan te passen aan de veranderingen, enz. Gevolgen die al voelbaar zijn bij ons.

WEGENS HET KYOTOPROTOCOL EN ZIJN OPVOLGERS

België heeft de Kyotodoelstelling gehaald om zijn uitstoot van broeikasgassen (BKG) met 7,5% te verminderen tussen 1990 en 2008-2012. Tegen 2020 moet België – in het kader van de beslissing over de 'verdeling van de inspanningen' – zijn broeikasgasemissies (excl. de van grote bedrijven afkomstige uitstoot) met 15% verminderen in vergelijking met 2005. Volgens het IPCC (International Panel on Climate Change) moeten we, om het 'klimaat evenwicht' te herstellen, onze wereldwijde uitstoot van broeikasgassen verminderen met een factor 2, of zelfs 4, tegen 2050. Uitdagingen waaraan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ten volle dient deel te nemen.

De Brusselse gewestelijke doelstelling, die werd bekrachtigd in het Burgemeestersconvenant, is om de broeikasgassen (BKG) tegen 2025 met 30% te verminderen in vergelijking met 1990.

De Europese doelstelling 2030 ter vermindering van de broeikasgassen met 40% in vergelijking met 1990, is nog niet verdeeld onder de Europese lidstaten.

GOED OM TE WETEN

LEEFMILIEU BRUSSEL STEUNT U

Voor het treffen van energiebesparende maatregelen stelt Leefmilieu Brussel u tal van hulpmiddelen ter beschikking. Raadpleeg voor meer informatie de pagina's 36-37 van deze brochure.

OM ONZE AFHANKELIJKHEID IN TE PERKEN

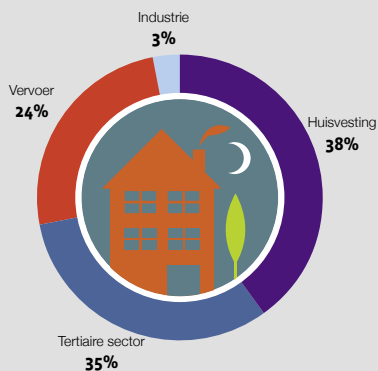
België voert nagenoeg al zijn energie in. Die energieafhankelijkheid vormt een potentiële bedreiging voor onze economie, aangezien we zelf geen echte controle hebben over de energieprijzen, noch over de energiebevoorrading. Door minder energie te verbruiken, maar ook door hernieuwbare energiebronnen te ontwikkelen, kunnen we die afhankelijkheid inperken.

OMDAT DE GEZINEN VIA HUN WONING DE EERSTE BETROKKENEN ZIJN

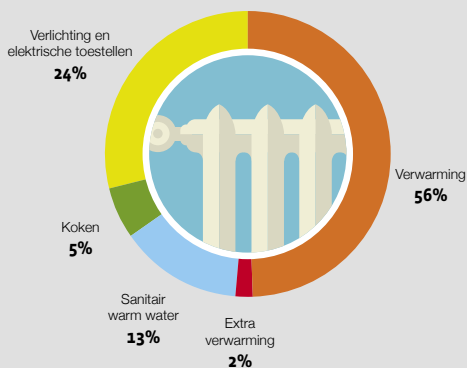
In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verbruiken woningen het meeste energie (zie grafiek). De acties die we ondernemen om het energieverbruik en de CO₂-uitstoot van onze woningen te verminderen, zijn dan ook erg belangrijk. Vooral als we weten dat elk Brussels gezin gemiddeld 6,7 ton CO₂ per jaar uitstoot (4,7 ton afkomstig van de woning en 2 ton bij verplaatsingen).

UITEINDELIJK VERBRUIK PER SECTOR IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST IN 2012

GEMIDDELDE ENERGIEFACTUUR VAN EEN BRUSSELS GEZIN (EXCLUSIEF VERVOER)*

* Exclusief vervoer besteedt een Brussels gezin jaarlijks gemiddeld 1.500 euro aan energie. Verwarming is de belangrijkste post waarop kan worden bespaard.

(Energiebalans 2012, Leefmilieu Brussel)

VERWARMING

Een Brussels gezin besteedt gemiddeld de helft van zijn energiebudget aan verwarming. Die post brengt dus hoge uitgaven met zich mee en is de belangrijkste bron van CO₂-uitstoot wat betreft woningen. Minder of beter verwarmen is logischerwijs dus de eerste stap van rationeel energiegebruik.

1/ VERWARM TOT MAXIMUM 19 À 20°C

19 tot 20°C is een gezonde en voldoende omgevings-temperatuur om comfortabel te leven. De temperatuur in uw woning of werkplaats met één graad verlagen, doet uw energiefactuur met 6 tot 7% dalen. Als u van 22 naar 19°C gaat, is dat zelfs 20%. Als u het koud hebt, kleed u dan wat warmer aan of maak gebruik van een extra deken in plaats van de verwarming hoger te zetten.

2/ VERLAAG DE TEMPERATUUR 'S NACHTS EN ALS U NIET THUIS BENT

's Nachts, wanneer u onder de dekens ligt, of overdag, wanneer u afwezig bent, is een omgevings-temperatuur van 15°C ruim voldoende. Als u voor een lange periode van huis bent (bv. een lang weekend of een week vakantie) stelt u de verwarming best in op 12°C.

3/ STEL UW THERMOSTATISCHE KRANEN GOED IN

Met thermostatische kranen kunt u de temperatuur in elke kamer afzonderlijk regelen. Als u dergelijke kranen heeft, doet u er goed aan om ze correct in te stellen. Zo vermijdt u dat u onnodig ruimtes verwarmt die gratis door de zon worden verwarmd, of kamers waar u niet vaak komt.

Nummering op de kraan	Temperatuur in het vertrek	Gebruik
*	7°C	voorkomt bevroering
1	12°C	bij lange afwezigheid
2	16°C	slaapkamers
3	19-20°C	woonkamer
4	24°C	vermijden
5	>24°C	vermijden

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

Aurélie (deelneemster aan de Uitdaging):
“Ondanks het feit dat ik nogal kouwelijk ben, zijn we in november in de woonkamer van 20°C naar 19°C overgeschakeld. We waren het na enkele dagen gewoon... en we zijn niet vaker verkouden geweest, misschien zelfs minder.”

4/ ONTLUCHT DE RADIATOREN

Als de onderkant van uw radiator warm is terwijl de bovenkant koud is, moet u hem ontluchten. Heeft uw woning meer dan één verdieping, begin dan met de radiatoren op de onderste verdieping en ga verder met de hogere verdiepingen. Als u meer dan één keer per jaar moet ontluchten, bel dan uw ver-

warmingsinstallateur op, er is wellicht een probleem met de installatie (slecht werkend expansievat, lek in het circuit...).

5/ LEG NOOIT IETS OP UW RADIATOREN

Door uw radiator te bedekken of er een meubel of zetel voor te plaatsen, verkleint u zijn verwarmingsoppervlak. Daardoor daalt zijn efficiëntie.

6/ SCHAKEL UW VERWARMINGSKETEL UIT BIJ LANGE AFWEZIGHEID OF IN DE ZOMER

De waakvlam van een gasverwarmingssysteem verbruikt 24 uur per dag energie. Daardoor gaat jaarlijks tot 250 m³ gas verloren. Bent u meer dan een week van huis, schakel uw ketel dan volledig uit als er geen risico op bevrozing of condensatie is (indien wel, stel uw installatie dan in op 12°C of indien nodig hoger). Als uw sanitair warm water door een ander toestel wordt geproduceerd, schakel dat dan ook uit. Voor een maximale veiligheid sluit u verder best de gaskraan af. Kies tot slot voor een verwarmingssysteem zonder waakvlam (met automatische ontsteking) als u uw installatie vernieuwt. Als uw sanitair warm water door de ketel wordt geproduceerd, schakel die in de zomer dan over op de stand 'zomer' of 'warm water'.

7/ PROFITEER VAN DE ZON

Profiteer bij mooi maar koud weer van glazen elementen aan de zonkant (vensters, schuiframen, koepels, enz.) om de woning op een natuurlijke manier te verwarmen. Open de gordijnen van 's morgens vroeg.

8/ STOF DE VERWARMINGSELEMENTEN GOED AF

Stof houdt warmte vast. Stof radiatoren en andere convectoren dus regelmatig af voor een optimaal rendement.

9/ LAAT UW VERWARMINGSKETEL ONDERHOUDEN

Een juist geïnstalleerde, schone en goed afgestelde ketel verbruikt minder en gaat langer mee. Dat is

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

De gezinnen die deelnamen aan de Energie-Uitdaging, zagen hun verwarmingsverbruik dalen met gemiddeld 12%. De huurders van appartementen realiseerden de grootste besparing (22%) en dat zowel op het vlak van verwarming (22%) als elektriciteit (19%), terwijl zij degenen zijn die sowieso al het minst verbruiken.

goed voor de planeet, maar ook voor uw portefeuille. Daarom zijn het periodiek nazicht van de ketel en de oplevering van het verwarmingssysteem nu verplicht in het Brussels Gewest (EPB-verwarmingsreglementering). Dit onderhoud moet door een erkend vakman worden uitgevoerd. U bespaart tot 5% brandstof. Meer informatie:

www.leefmilieu.brussels/epbverwarming.

U kunt ook de gratis brochure van Leefmilieu Brussel aanvragen: Efficiënt verwarmen? Alles wat u dient te weten om uw verwarmingsverbruik te verlagen en de voorschriften betreffende de 'energieprestaties van gebouwen' na te leven.

THERMISCHE ISOLATIE

Verwarmen is één zaak, geen warmte verliezen is iets heel anders. Uw woning isoleren is een absolute voorwaarde voor een optimaal rendement van uw verwarmingsinstallatie. Voor een correcte isolatie van uw woning moet u enkele investeringen doen (zie pagina 26). Maar zelfs met een paar eenvoudige tips en zonder ingrijpende renovatiewerken is het mogelijk om minder warmte-energie te verspillen.

10/ SLUIT DE DEUREN

Hou niet-verwarmde ruimtes gesloten om de koude niet te verspreiden in de rest van de woning. Sluit ook de deuren tussen de woonruimtes en de gangen om warmteverlies te vermijden.

11/ SLUIT 'S NACHTS GORDIJNEN, BLINDEN EN LUIKEN

Op die manier vermindert u het warmteverlies via uw ramen met 30 tot 50%, vooral wanneer het buiten koud is en u slechts enkele beglazing hebt. Hang geen gordijnen voor de radiatoren of laat ze er niet vlak boven hangen. Anders verwarmt u het raam in plaats van de kamer.

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

Max (deelnemer aan de Uitdaging): “Voor de onderkant van mijn buitendeur heb ik aan beide kanten een dubbele tochtstrip geplaatst die de beweging van de deur volgt. Het is erg efficiënt, ook al schuurt het wat. Er komt geen lucht meer onderdoor.”

12/ VERMIJD TOCHT

Komt er lucht door het oude raamwerk van uw vensters of van onder uw deuren? Breng er isolatiemateriaal op aan: rubberen dichtingen, ‘tochtbanden’, ‘tochtrollen’, tochtorpels, enz. die u in elke doe-het-zelfzaak kunt vinden.

13/ PLAATS REFLECTERENDE EN ISOLERENDE PANELEN*

Bevestig reflecterende panelen tussen uw muren en uw radiatoren. De warmte van de radiator zal hierdoor beter worden benut om de kamer te verwarmen en u beperkt het verlies via de muur met 70%, vooral als het om een niet-geïsoleerde buitenmuur gaat. U bespaart 5 tot 20 € per jaar per m².

14/ ISOLEER UW LEIDINGEN*

Breng één of meerdere schuimrubberen omhulsels rond uw leidingen (incl. kranen, kniestukken...) aan, vooral in de niet-verwarmde delen van uw woning. U bespaart 6 € per jaar en per meter geïsoleerde leiding.

***Gratis dienst aangeboden door het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

DE KOELTE BEWAREN IN DE ZOMER

Onze gewoonten veranderen, maar dat betekent helaas niet altijd een vooruitgang. Steeds meer gezinnen plaatsen een airconditioningsysteem in hun woning om de hitte tijdens de zomermaanden te verdrijven. Een dure techniek voor een erg beperkte comfortwinst..., vaak slechts enkele dagen per jaar.

15/ VERMIJD AIRCONDITIONING

Een airconditioninginstallatie verbruikt tweemaal meer elektriciteit dan een wasmachine die drie keer per week wordt gebruikt. Uw jaarlijkse elektriciteitsfactuur stijgt erdoor met 25%! Bovendien maakt ze gebruik van gassen die schadelijk zijn voor het milieu. Voor een goede werking van de airco moeten alle vensters gesloten blijven. Aangezien onze woningen sowieso al erg te lijden hebben onder een gebrek aan ventilatie, is dit verre van ideaal. Haal dus beter geen airconditioning in huis.

16/ BESCHERM U TEGEN DE ZON EN VERLUCHT

Sluit in de zomer overdag de luiken aan de zonkant en laat de rolluiken van de meest aan de zon blootgestelde gevels naar beneden. Als u er geen hebt, sluit dan uw gordijnen. Open de vensters 's morgens en 's nachts, wanneer de temperatuur buiten lager is dan binnen.

17/ GEEF DE VOORKEUR AAN EEN GOEDE NATUURLIJKE VENTILATIE

De warmte van overdag kan 's nachts worden verdreven door een zacht briesje. Als de woning ramen heeft in twee verschillende gevels, kunnen ze, geopend, voor een gezonde luchtstroming zorgen... Is dat niet het geval, dan kunt u proberen te profiteren van de opstijgende warme lucht (schoorsteeneffect), door de ramen gedeeltelijk te openen in de kamers die afgekoeld moeten worden en in het bovenste deel van het gebouw (dakvenster bijvoorbeeld).

GOED OM TE WETEN

VERLUCHT 2 KEER PER DAG VOOR UW GEZONDHEID

Zowel in de zomer als in de winter is het belangrijk dat de lucht in uw woning regelmatig wordt ververst door middel van een aangepast ventilatiesysteem. Door te koken, te verwarmen en gewoon door te ademen, vervuilen we de lucht in huis en produceren we waterdamp. Een te vochtige ruimte bevordert de ontwikkeling van bacteriën en schimmels. Die kunnen luchtwegallergieën veroorzaken en uw woning beschadigen. Bovendien is het dan moeilijker om uw huis te verwarmen. Als u geen ventilatiesysteem hebt in uw woning, kunt u zelf voor een minimale verluchting zorgen; open de ramen 2 keer per dag gedurende ten minste 15 minuten. In de winter schakelt u de verwarming even uit en verlucht u niet meer dan 15 minuten: zo ververst u de lucht zonder dat de muren afkoelen.

Hebt u vragen omtrent binnenluchtvervuiling in uw woning, dan kan de RCIB (Regionale Cel voor Interventie bij Binnenluchtvervuiling) u misschien helpen met zijn Groene Ambulance. Wilt u meer weten, raadpleeg dan de website van Leefmilieu Brussel (trefwoord 'RCIB').

18/ KIES VOOR EEN VENTILATOR

Als het echt veel te warm is, koopt u best een ventilator in plaats van een airconditioningsysteem. Een ventilator koelt de lucht niet af maar maakt de hitte wel draaglijker. Bovendien verbruikt hij minder dan een airco. Een plafondventilator is nog doeltreffender, omdat hij zorgt voor een trage en regelmatige ventilatie.

19/ LAAT HET AAN DE PLANTEN OVER*

Plaats planten tegen de gevels en op het dak. Klimplanten of planten in bloembakken regelen de temperatuur en de vochtigheid op een natuurlijke manier, en dat zowel in de zomer als in de winter. Denk aan groendaken: ze bieden veel voordelen op het vlak van comfort, isolatie, afwatering, biodiversiteit, levensduur van de daken, enz.

***Zie de checklist op de site van het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

ELEKTRISCHE HUIS- HOUDTOESTELLEN

Elektrische huishoudtoestellen verbruiken bijzonder veel energie. Ze zijn verantwoordelijk voor bijna 29% van de energiefactuur van gezinnen. Koelkast, fornuis en wasmachine zijn misschien onmisbaar, maar door ze op de juiste manier te gebruiken, kunnen we meestal nog heel wat besparen.

FORNUIS EN OVEN

20/ DEK DE KOOKPOTTEN AF

Plaats tijdens het koken deksels op uw kookpotten: het eten wordt sneller warm of gaar, u voorkomt overmatig warmteverlies en u bespaart 50% energie per maaltijd die u bereidt. Kies bovendien pannen of kookpotten met een diameter die overeenkomt met die van de kookplaat of gaspit. Als de pannen of potten te groot zijn, is de opwarmtijd overdreven lang. Zijn ze te klein, dan is dat niet alleen gevaarlijk, maar gaat er ook heel wat warmte verloren. Het is ten slotte ook niet nodig om een grote kookpot tot aan de rand te vullen om 200 gram spaghetti te koken. Kook uw voedingswaren in een aangepaste hoeveelheid water. Zo bespaart u tijd én energie.

21/ HAAL VOEDINGSMIDDELEN VROEGER UIT DE DIEPVRIEZER

Haal uw producten enkele uren voor hun bereiding al uit de diepvriezer. Zo kunnen ze op een natuurlijke manier ontdooien en hebben ze minder energie nodig om warm te worden.

22/ MAAK GEBRUIK VAN THERMISCHE INERTIE

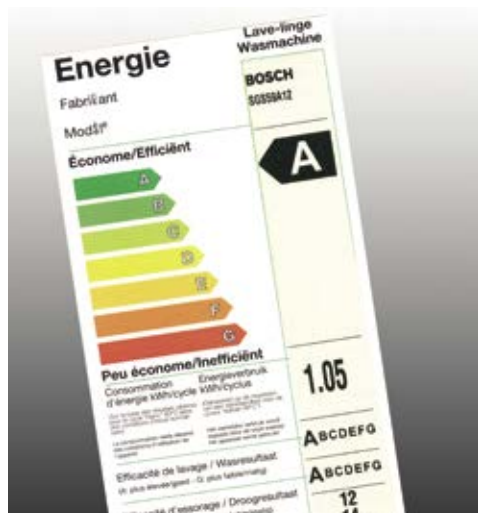
Hebt u een elektrisch fornuis, schakel de kookplaat dan enkele minuten voordat het eten gaar is uit: dankzij thermische inertie (de plaat blijft nog enkele minuten warm) wordt uw eten verder gaar zonder dat u energie verbruikt.

23/ OPEN NIET VOORTDUREND DE OVEN

Om na te gaan of uw gerechten bijna klaar zijn of om ze verder te bewerken, haalt u ze best snel uit de oven en sluit u telkens weer de ovendeur. Als u de ovendeur heel de tijd laat openstaan, verliest u immers heel wat warmte.

24/ OPTEER VOOR EEN ENERGIEZUINIGE BEREIDING

Hogedrukpan, stoomkoker, koken op lage temperatuur... Met deze bereidingswijzen kunt u 40 tot 70% kooktijd en energie besparen en kunt u recepten klaarmaken die even lekker zijn als wanneer u ze kookt in klassieke kookpotten.

25/ KIES VOOR EEN GASFORNUIS

U overweegt de aankoop van een nieuw fornuis? Weet dan dat een gasfornuis twee keer minder energie verbruikt dan een elektrisch. Kies voor een gasfornuis, maar zorg wel voor een dampkap of verlucht de leefruimtes.

KOELKAST EN DIEPVRIEZER

26/ VERMIJD WARMTEBRONNEN

Koude produceren vraagt enorm veel energie. Koelkast en diepvriezer zijn goed voor meer dan 16% van uw totaal elektriciteitsverbruik: plaats ze niet in een warme ruimte of dicht bij een warmtebron (radiator, fornuis, raam met zonlicht).

27/ LAAT VOEDINGSMIDDELEN AFKOELEN

Laat bereidingen eerst afkoelen voor u ze in de koelkast of diepvriezer plaatst. Deze toestellen verbruiken immers veel meer als ze warme voedingsmiddelen moeten afkoelen of invriezen.

28/ ONTDOOI REGELMATIG

Ontdooi uw diepvriezer regelmatig: twee millimeterijs verhoogt het verbruik al met maar liefst 10%.

29/ GEBRUIK DE RUIMTES OP EEN JUISTE MANIER

Stop niet te veel in uw koelkast: hierdoor verhoogt het energieverbruik en vermindert de bewaartijd van de voedingsmiddelen (de koude lucht circuleert minder goed). De diepvriezer moet daarentegen altijd voldoende gevuld zijn; vul de leegtes eventueel op met piepschuim.

30/ SLUIT DE DEUREN SNEL

Open de deuren van koelkast en diepvriezer slechts heel even, zodat de koude niet kan ontsnappen.

31/ STOF AF

Stof de achterkant van uw koelkast en diepvriezer regelmatig af. Zo verbruiken ze minder.

32/ CONTROLEER DE TEMPERATUUR-INSTELLINGEN

Hou de temperatuur van uw koelkast tussen 4 en 6°C en die van uw diepvriezer op -18°C. Lagere temperaturen zijn onnodig en duur. Volg de temperatuur van uw koelkast zo nodig op met een aangepaste thermometer.

33/ VERVANG DE DICHTINGEN

Vervang, indien nodig, de dichtingen van uw koelkast of diepvriezer. Een vel papier zou probleemloos tussen de deur moeten blijven zitten. Als u weerstand voelt wanneer u het verwijderd, is dat een teken dat de deur goed sluit. Als dat niet het geval is, vervangt u best de dichting om zo een besparing van 10% te verwezenlijken.

VAAWASSER

34/ VUL HEM VOLLEDIG

Een recente vaatwasser van klasse A+++ verbruikt minder water dan het wassen van de vaat met de hand, vooral als u daarbij het water voortdurend laat lopen of geregeld het water ververs. Schakel uw vaatwasser alleen in als hij vol is. Hebt u geen andere mogelijkheid, gebruik dan de knop 'halve lading': dan vermindert u het water- en elektriciteitsverbruik met 20%.

OPTEER VOOR ZUINIGE ELEKTRISCHE HUISHOUDTOESTELLEN

Een oud huishoudtoestel kan tot drie keer meer verbruiken dan een recent model. Als uw apparaat dus het einde van zijn levensduur heeft bereikt en heel wat energie verbruikt, is het misschien interessant om het te vervangen door een toestel van klasse A (AAA, A+, A++). Deze verbruiken en vervuilen het minst. Surf naar www.topten.be om de zuinigste huishoudtoestellen te vinden.

35/ KIES VOOR ZUINIGE PROGRAMMA'S

Vaatwasprogramma's die lang duren of die een hoge temperatuur gebruiken, hebben vaak weinig zin. Als uw machine over de mogelijkheid beschikt, gebruikt u best 'ECO'-programma's of programma's met een lage temperatuur.

36/ MAAK DE FILTER REGELMATIG SCHOON

Een regelmatig gereinigde filter verlengt de levensduur van de vaatwasser en beperkt zijn energieverbruik.

WASMACHINE

37/ WAS OP EEN LAGE TEMPERATUUR

Gezien de goede resultaten van de nieuwste machines en de meer frequente wasbeurten, heeft het bijna geen zin meer om op een hoge temperatuur te wassen. De programma's op 30°C en 40°C zijn ruimschoots voldoende; wassen op 90°C verbruikt 3 keer meer. Er bestaan tegenwoordig heel wat wasmiddelen die met koud water gebruikt kunnen worden. U kunt dus zelfs wassen zonder het water te verwarmen (wetende dat hiervoor de meeste energie wordt verbruikt).

38/ VERMIJD VOORWASJES

Vul uw machine goed en vermijd voorwasjes. Ze duren lang en zijn vaak overbodig, vooral met de huidige wasmiddelen. U bespaart 15% water en elektriciteit.

39/ GEBRUIK HET 'ECO'-PROGRAMMA

Slechts licht bevuild kleding? Gebruik het 'ECO'-programma dat meestal een lagere temperatuur gebruikt en de wasduur verkort: u bespaart 30 tot 40% energie in vergelijking met een gewone wasbeurt.

40/ ZWIER AAN 1.500 TOEREN

Kies voor een wasmachine met een snelle centrifugeersnelheid (meer dan 1.500 toeren/minuut). Zo kunt u de droogtijd inkorten.

41/ MAAK DE FILTER REGELMATIG SCHOON

Een regelmatig gereinigde filter verlengt de levensduur van de wasmachine en beperkt zijn energieverbruik.

DROOGKAST

42/ GEBRUIK ZE ZO WEINIG MOGELIJK

Een droogkast verbruikt enorm veel energie, namelijk 2 tot 3 keer meer dan uw wasmachine. Droog daarom uw wasgoed zo vaak mogelijk buiten of in een verluchte ruimte. Spreid uw wasgoed niet uit op de radiatoren: als u een radiator bedekt, kan hij geen warmte verspreiden en loopt u het risico dat er in het vertrek condensatie ontstaat door de verdamping van het vocht in het wasgoed.

43/ KIES VOOR EEN DROOGKAST MET AFVOER

Als u niet zonder een droogkast kunt en u over een afvoerkanaal beschikt, kies dan voor een droogkast met afvoer. Dat type verbruikt minder dan een condensatiedroogkast. Kies voor een toestel van klasse A.

STRIJKIJZER

44/ SORTEER HET WASGOED VOORDAT U HET STRIJKT

Door het wasgoed te sorteren voordat u het strijkt, kunt u de gebruikstijd van uw strijkijzer beperken. U hoeft dan niet verschillende keren de temperatuur aan te passen en minutenlang te wachten tot het ijzer klaar is.

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

Céline en Bernard (deelnemers aan de Uitdaging): "Dit jaar moesten we niet zoals gewoonlijk een 'toeslag' van ongeveer 350 euro betalen, maar ontvingen we een creditnota van 150 euro. We hebben dus meer dan 500 euro bespaard."

45/ BRENG ALUMINIUMFOLIE AAN OP UW STRIJKPLANK

U kunt tijd en geld besparen als u aluminiumfolie aanbrengt onder de hoes van uw strijkplank. De folie houdt de warmte vast en verspreidt ze opnieuw. En schakel het ijzer uit als u bijna klaar bent met strijken. Het is dan nog warm genoeg om efficiënt te strijken... zonder dat u elektriciteit verbruikt.

KLEIN ELEKTRO

46/ BEPERK HET AANTAL ELEKTRISCHE HUISHOUDTOESTELLEN

Geef in de mate van het mogelijke de voorkeur aan apparaten die geen stroom verbruiken: handtandenborstel, handfruitpers, enz. En als u toch een toestel koopt, opteer dan voor duurzame apparaten die zo weinig mogelijk energie verbruiken. Het zijn meestal niet de goedkoopste, maar ze staan vaak wel garant voor een langere levensduur en bovendien kunnen ze doorgaans ook worden hersteld. U herkent deze toestellen aan het Europese label (zie hiernaast).

47/ VERMIJD DE WAAKSTAND EN SCHAKEL UW TOESTELLEN VOLLEDIG UIT

Televisie, dvd-speler, decoder, hifiketen... Al deze toestellen die in waakstand (of 'stand-by') aangesloten blijven, blijven ook elektriciteit verbruiken wanneer u ze niet gebruikt. Schakel ze daarom volledig uit, d.w.z. met behulp van de 'on/off'-knop op het toestel zelf. Als u uw computer uitschakelt, schakel dan ook het scherm en alle randapparatuur uit. U vindt meer informatie op de website van Leefmilieu Brussel, trefwoord 'verborgen verbruik'.

48/ HAAL OPLADERS UIT HET STOPCONTACT

Het is ook zinloos en duur om opladers van batterijen, gsm's, tandenborstels, fototoestellen, enz. voortdurend in het stopcontact te laten zitten: haal ze uit het stopcontact als ze niet in gebruik zijn.

49/ KOOP MEERVOUDIGE STEKKERDOZEN MET SCHAKELAAR*

Wanneer er meerdere toestellen zijn aangesloten rond eenzelfde centrale eenheid, zoals dat het geval is bij informaticatoestellen, een thuisbioscoop of hifiketen, is het verstandig om alle toestellen aan te sluiten op een stekkerdoos met schakelaar. Zo kunt u met één druk op de knop alle toestellen volledig uitschakelen en blijven deze niet in waakstand staan. Dat levert u een besparing op van gemiddeld 90 € per jaar.

***Gratis dienst aangeboden door het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

50/ GEBRUIK HERLAADBARE BATTERIJEN

Als sommige van uw toestellen op batterijen werken, kies dan voor herlaadbare batterijen: ze zijn duidelijk energiezuiniger en milieuvriendelijker dan wegwerpbatterijen.

VERLICHTING

Het elektriciteitsverbruik van de Brusselse gezinnen blijft maar toenemen. Natuurlijk is een goede verlichting onontbeerlijk om uw ogen te beschermen, vooral als u leest of werkt. Maar er is ook heel wat verspilling die gemakkelijk kan worden vermeden...

51/ MAAK GEBRUIK VAN NATUURLIJKE LICHTINVAL

Daglicht is het beste licht voor het menselijke oog. Open luiken en gordijnen van zodra u opstaat en richt uw leefruimtes zo in dat u ten volle kunt genieten van dit natuurlijk licht.

52/ KIES VOOR LICHTTE TINTEN

Als u uw leefruimtes opnieuw schildert of behangt, opteer dan voor lichte kleuren. In een donker interieur moet de lichtsterkte twee tot drie keer hoger zijn. Hetzelfde geldt trouwens voor lampenkappen in een donkere kleur.

53/ DOOF LAMPEN DIE U NIET NODIG HEBT

Doof de lampen in de ruimtes die u verlaat of die niet worden gebruikt. Het heeft geen enkele zin die lampen onnodig te laten branden. TI-lampen doven is verantwoord als u enkele minuten weg bent.

54/ REINIG UW LAMPEN

Stof uw lampen en lampenkappen regelmatig af om hun lichtrendement te verhogen. Was ook regelmatig uw lichtdoorlatende gordijnen.

HET EINDE VAN DE KLASSIEKE GLOEILAMP

De klassieke gloeilampen, die tegenwoordig nog steeds worden gebruikt, hebben een erg laag rendement: 95% van de verbruikte energie wordt omgezet in warmte en slechts 5% in licht. Ook halogeenlampen sloppen veel energie op. Zo kan een staande halogeenlamp van 300 Watt u tot 80 euro per jaar kosten. De verkoop van klassieke lampen wordt geleidelijk aan verboden in de Europese Unie (www.eceee.org).

Kies om ze te vervangen voor lampen van energiekلاسe A, die minder energie verbruiken. Geef de voorkeur aan fluocompacte spaarlampen of, beter nog, aan leds, die heel weinig elektriciteit verbruiken.

De website www.topten.be helpt u bij het kiezen van de beste spaarlampen op de Belgische markt.

U kunt ook de nieuwe mobiele app EcoGator gebruiken.

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

Meer dan de helft van de gezinnen die aan de Energie-Uitdaging deelnamen, hebben hun elektriciteitsverbruik zien dalen met gemiddeld 14%.

55/ SCHAF LAMPEN VAN ENERGIE- KLASSE A AAN

Geef altijd de voorkeur aan lampen die weinig verbruiken. Een klassieke spaarlamp (klasse A) verbruikt 4 keer minder elektriciteit dan een klassieke gloeilamp. Bovendien wordt ze niet zo warm en gaat ze tot 15 keer langer mee. De duurdere aankooprij is in minder dan 2 jaar tijd terugverdiend. Sommige spaarlampen produceren sterkere elektromagnetische velden dan klassieke gloeilampen. Dat is te wijten aan elektronische stabilisatoren in de fitting van de lampen. Tot nog toe is niet bekend in welke mate dergelijke velden schadelijk zijn voor onze gezondheid. Daarom is het aangeraden om op een afstand van 30 cm van spaarlampen te blijven. U kunt deze hinder vermijden door leds te gebruiken.

56/ OVERWEEG HET GEBRUIK VAN LEDS

Sinds kort is het lichtrendement van leds (Light Emitting Diode) aanzienlijk gestegen. Leds verbruiken bovendien erg weinig. De recentste leds hebben dezelfde energie-efficiëntie als en een betere kleurweergave dan fluocompacte lampen (spaarlampen). Ze kunnen tegenwoordig halogeenspots vervangen. Wanneer u leds koopt, let dan goed op hun lichtstroom (uitgedrukt in lumen).

57/ PLAATS FLUORESCENTIEBUIZEN (TL-BUIZEN)

Tl-buizen (die soms onterecht 'neonlampen' worden genoemd) leveren ongeveer dezelfde prestaties als spaarlampen. Ze hebben een hele evolutie doorgemaakt: ze bestaan nu in verschillende afmetingen en kleuren, en hun licht is warmer geworden. U kunt ze gebruiken als bijkomende verlichting, bijvoorbeeld in uw keuken, uw garage, uw bergruimte, uw kelders, enz.

58/ VERMIJD HET GEBRUIK VAN 'DIMMERS'

Hebt u een lamp met dimfunctie? Vervang het peertje van die lamp dan door een minder sterke versie. De meeste van deze 'dimmers' verminderen immers wel de lichtsterkte zonder het verbruik in dezelfde verhouding te doen dalen. Bij halogeenspots verkort een dimmer ook de levensduur. En zelfs wanneer uw lamp uitgeschakeld is, kan uw 'dimmer' nog stroom verbruiken. Trek daarom de stekker uit het stopcontact of voorzie een extra schakelaar tussen uw lamp en het stopcontact.

WAT DOEN MET GEBRUIKTE LAMPEN?

PROXY Klassieke gloeilampen en **CHIMIK** halogeenspots mogen gewoon in de witte zak, maar spaarlampen en tl-buizen bevatten kwik en zijn dus gevaarlijk afval. Breng ze naar de speciale ophaalpunten voor chemisch huishoudelijk afval, de proxy chimik, net als leds, of naar een gemeentelijk of gewestelijk containerpark, zodat ze kunnen worden gerecycleerd. Meer info: www.netbrussel.be (rubriek 'chemisch huishoudelijk afval') of 0800 981 81.

WARM WATER

Elke inwoner van Brussel verbruikt gemiddeld 30 tot 60 liter warm water per dag. Dat is goed voor 10 tot 15% van de energiefactuur van een huishouden. Een goede hygiëne is goed, maar een goede hygiëne gekoppeld aan enkele spaarzame gewoonten, is nog veel beter.

59/ NEEM EEN SNELLE DOUCHE

Neem een douche in plaats van een bad: u gebruikt slechts 20 liter water voor een snelle douche tegenover 100 tot 130 liter voor een bad. Draai de kraan dicht wanneer u zich inzeept: het heeft geen zin het water voor niets te laten lopen. En kleine kinderen kunnen met twee in bad. U bespaart 50%.

60/ BEPERK DE TEMPERATUUR

Beperk de temperatuur tot 45°C. Die temperatuur is hoog genoeg om u te wassen. U verbruikt dan minder energie en voorkomt kalkaanslag in uw toestel. Hebt u een boiler die een tijdje niet werd gebruikt? Warm dan het water op tot minstens 60°C. Zo vermijdt u de kans op een legionella-infectie.

61/ GEBRUIK DE STOP VAN UW GOOTSTEEN

Laat het warm water niet voortdurend lopen wanneer u de afwas doet. Vul de gootsteen en gebruik hetzelfde zeepsop. Spoel met koud water.

62/ SPOEL SNEL NA GEBRUIK

Giet meteen na gebruik een beetje water in nog warme kookpotten: zo krijgen ze al een voorwasbeurt. Spoel ook licht bevuild keukengerei even af na gebruik (vergiet, mengkommen, enz.) in plaats van ze meteen in de vaatwasser te steken.

63/ SCHAKEL DE BOILER UIT BIJ LANGE AFWEZIGHEID

Doof de waakvlam van de boiler wanneer u voor langere tijd afwezig bent. U bespaart energie en bovendien is het veiliger.

64/ VERGEET NIET TE ONTKALKEN

Als u over een elektrisch opslagvat (boiler) beschikt, laat dit dan regelmatig ontkalken. Als er zich kalk afzet op de weerstand, vermindert de doeltreffendheid ervan: u verbruikt dan meer energie om het water te verwarmen.

65/ ISOLEER HET OPSLAGVAT EN DE LEIDINGEN*

Als u over een opslagvat beschikt, isoleert u dit best, net als de warmwaterleidingen in niet-verwarmde ruimtes. U kunt mogelijk 400 tot 600 kWh/jaar besparen voor het vat, d.i. 30 tot 45 €/jaar en 6 €/jaar per meter geïsoleerde leiding.

***Gratis dienst aangeboden door het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

66/ INSTALLEER EEN SPAARDOUCHEKOP*

Een spaardouchekop met debietbegrenzer is wat duurder bij aankoop, maar maakt het wel mogelijk om aanzienlijk te besparen op warm water, en dus ook op energie. Een gewone douchekop verbruikt 10 tot 18 liter water per minuut. Bij een spaardouchekop is dat maar 5 tot 7 liter met hetzelfde comfort. U bespaart 20% op uw warmwaterfactuur.

***Gratis dienst aangeboden door het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

67/ INSTALLEER EEN TIJDSCHAKELAAR OP UW ELEKTRISCHE BOILER

Plaats een tijdschakelaar op toestellen die onnodig voortdurend energie verbruiken (modem...). Staat er bijvoorbeeld een kleine elektrische boiler onder uw gootsteen, plaats dan een programmeerbare tijdschakelaar op het stopcontact zodat het reservoir niet voortdurend opwarmt.

68/ KIES VOOR GAS

Als u een nieuwe installatie overweegt, weet dan dat doorloopsystemen op aardgas doorgaans een beter rendement hebben dan opslagsystemen. Als ze bovendien werden uitgerust met een systeem voor automatische ontsteking, besparen ze ook op de energie die anders naar de waakvlam zou gaan (40 €/jaar).

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

Door onze tips gedurende de 6 maanden van de Energie-Uitdaging toe te passen, konden Véronique en Paul hun elektriciteitsverbruik met 8% en hun gasverbruik met 17% verminderen. Dit komt overeen met een jaarlijkse besparing van 400 euro en 1.300 kg minder CO₂ in de atmosfeer.

VERPLAATSINGEN

Aan hun vervoer besteden de Brusselaars een energiebudget dat bijna even groot is als dat voor hun huisvesting. Dergelijke hoge som is vooral toe te schrijven aan het autogebruik: bijna 1 op 2 inwoners verplaatst zich regelmatig met de wagen en ongeveer 1 op 2 rijdt ermee naar het werk. Gevolg: druk verkeer, opstoppingen, luchtvervuiling, stress, ongevallen... En een mobiliteit die niet langer efficiënt is. De oplossing: de auto minder of, als het echt niet anders kan, op een betere manier gebruiken.

69/ SPRING OP DE FIETS OF GA TE VOET

In Brussel zijn 60% van de verplaatsingen minder dan 5 km ver.

70/ HOU BIJ DE KEUZE VAN UW WOON-PLAATS REKENING MET UW VERPLAATSINGEN

Dicht bij het werk wonen, bij de school van de kinderen of andere diensten, maakt het makkelijker om actieve vervoermiddelen (fiets, te voet) en het openbaar vervoer te gebruiken.

71/ VOOR ELK TRAJECT BESTAAT ER EEN AANGEPAST VERVOERMIDDEL

Plooi-fietsen in combinatie met het openbaar vervoer, zelfbedieningsfietsen (Villo!) voor korte ritjes, fiets en metro, step en bus, autodelen, taxi... of gewoon te voet.

72/ NEEM HET OPENBAAR VERVOER

Eén tram vervoert evenveel personen als zo'n 140 tot 200 wagens. En waarom Brussel niet doorkruisen met de trein?

73/ NEEM DE TREIN VOOR LANGE TRAJECTEN

Het is de meest milieuvriendelijke en soms de goedkoopste keuze.

74/ DEEL EEN AUTO MET ANDEREN

Dankzij carsharing beschikt u over een wagen wanneer u die nodig hebt, zonder de ongemakken ervan te moeten dragen (wassen, onderhoud, parking, verzekering, enz.).

75/ DOE AAN CARPOLEN

Wonen er collega's in uw buurt? Gaan uw burens naar hetzelfde evenement als u? Aarzel niet langer: rij samen en deel de vervoerkosten.

76/ MAAK GEBRUIK VAN HET BEDRIJFS-VERVOERPLAN VAN UW ONDERNEMING

Het biedt o.a. alternatieven voor het gebruik van een individuele wagen, voorziet fietsparkings en sensibiliseert werknemers voor de verschillende vervoerwijzen.

77/ KIES VOOR EEN MINDER VERVUULENDE WAGEN

Dankzij de Ecoscore van het voertuig kent u de algemene milieu-impact ervan: www.ecoscore.be

78/ VERMINDER DE UITSTOOT DOOR ECOLOGISCH TE RIJDEN

Rij minder snel, trek zacht op, schakel snel op, enz.

Lees om meer te weten onze folder 'Zich verplaatsen met oog voor het milieu: 10 tips'.

ZICH VERPLAATSEN
MET OOG VOOR HET
MILIEU:
10 tips

WWW.LEEFMILIEU.BRUSSELS

GOED OM TE WETEN

- Er rijden elke dag zo'n 400.000 wagens in en naar Brussel.
- 48% van het fijnstof (PM10) en 67% van de stikstofoxiden (NOx) uitgestoten in Brussel, is afkomstig van het verkeer.
- In Brussel is het verkeer verantwoordelijk voor 20% van de uitstoot van koolstofdioxide (CO₂), het gas dat de voornaamste oorzaak is van de opwarming van de aarde.
- Meer dan 60% van het Belgische wagenpark bestaat uit dieselwagens, die de grootste hoeveelheden verontreinigende stoffen (PM10 en NOx) uitstoten, stoffen die schadelijk zijn voor onze gezondheid.

EEN STAP VERDER GAAN:

uw woning verbeteren
door middel van rendabele
investeringen

Een aantal energiebesparende investeringen zijn niet enkel rendabel, maar u kunt ook premies krijgen van het Brussels Gewest of een belastingvermindering van de federale staat. Hier volgen een aantal tips om uw energiebudget te verlichten en uw gezondheid en het milieu te beschermen.

79/ LAAT EEN ENERGIEAUDIT UITVOEREN*

Welke aspecten zijn prioritair? Waarmee moet u beginnen? In welke volgorde moet u de aanpassingen doorvoeren? Welke valkuilen moet u absoluut vermijden? Als u dit ingewikkeld vindt en u een overzicht wilt hebben van de te ondernemen werken, dan kan een energieaudit u duidelijk maken welke weg u moet volgen.

* Zie de checklist op de website van het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).

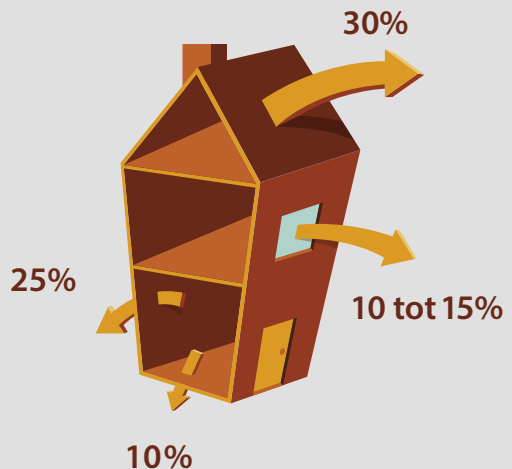
80/ VERVANG UW VERWARMINGSKETEL EN WARMWATERINSTALLATIE*

Verwarming hapt 50 procent uit het energiebudget van een Brussels gezin. Het loont zonder meer de moeite om investeringen op dit vlak te overwegen. Als uw ketel meer dan 15 jaar oud is, aarzel dan niet om hem te vervangen door een condensatieketel. Zo'n ketel vangt een groot deel van de warmte op van de verbrandingsgassen. U kunt ook besparen door een oude warmwaterinstallatie te vervangen door een doorstroomgasboiler met dubbele flux en zonder waakvlam, waarbij het debiet automatisch wordt aangepast aan de vraag naar warm water. Zie ook de verwarmingstip 9 op pagina 10.

*Zie de checklist op de website van het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).

WARMTEVERLIES

Door uw woning te isoleren, beschermt u zich tegen schommelende buitentemperaturen en stabiliseert u de binnentemperatuur. U moet bijgevolg minder verwarmen en u vermindert hierdoor uw energiekosten. Door te investeren in de energie-efficiëntie van uw woning kunt u uw energiefactuur met 40% doen dalen. In tweegevelwoningen verdwijnt de warmte gewoonlijk vooral via het dak, vervolgens via de ramen, de muren en de vloer. Het isoleren van het dak is dus prioritair.

81/ INSTALLEER EEN THERMOSTAAT OP UW CENTRALE VERWARMING*

Zo controleert u de temperatuur in heel uw woning. Met een programmeerbare thermostaat kunt u de temperatuur 's nachts of tijdens een langere periode van afwezigheid verlagen, om deze net voor uw thuiskomst weer te verhogen. Zo bespaart u 15 tot 25% op uw verwarmingsverbruik.

***Gratis dienst aangeboden door het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

82/ INSTALLEER THERMOSTATISCHE KRANEN

Thermostatische kranen vormen een ideale aanvulling op een thermostaat (zie het vorige punt). Daarbij bepaalt de thermostaat het moment waarop uw verwarmingsketel moet beginnen werken en bepaalt de thermostatische kraan of de radiator in kwestie dient te worden verwarmd. Als uw thermostaat zich bijvoorbeeld in uw woonkamer bevindt en er een thermostatische kraan op de radiator van uw slaapkamer is, dan kunt u uw woonkamer tot 19°C verwarmen en in uw slaapkamer een temperatuur van 16°C handhaven (nummer 2, zie tip 3).

83/ OPTIMALISEER UW PRODUCTIE VAN WARM WATER

Een Brusselaar verbruikt gemiddeld 30 tot 60 liter warm water per dag. Dat is goed voor 10 tot 15% van ons energiebudget. Een uitgavenpost waarop we met enkele slimme investeringen kunnen besparen, zoals door te opteren voor een doorstroomgasboiler, die een beter rendement biedt dan een 'klassieke' warmwaterinstallatie op gas en gewone boilers.

DE ENERGIE-UITDAGING EEN SUCCESVERHAAL

In het kader van de eerste Energie-Uitdaging van het Brussels Gewest besloot de familie De Marco de door hen geplande uitbreidingswerken te benutten om ook de vloeren, de muren en het dak van hun woning te isoleren. Resultaat: een optimaal comfort en een grote tevredenheid. Dankzij deze werken en andere energiebesparende investeringen zagen ze hun energiefactuur verminderen met 32%.

REGLEMENTERING OVER DE ENERGIEPRESTATIE VAN GEBOUWEN (EPB)

Om de huidige uitdagingen zoals de opwarming van de aarde of de toegang tot energie aan te pakken heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een ordonnantie goedgekeurd die voldoet aan de noodzaak om het primair energieverbruik en de CO₂-uitstoot van gebouwen te verminderen. Deze ordonnantie streeft naar een verbetering van de energieprestaties van de gebouwen (EPB) en van hun binnenklimaat.

De invloed van deze EPB-ordonnantie is erg groot in Brussel want het verbruik van de gebouwen is goed voor 70% van het totale energieverbruik. Deze wetgeving bevat drie afzonderlijke delen:

1. Onderdeel 'EPB-werkzaamheden' voor nieuwbouw en renovatie

Bij een nieuwbouw of renovatie waarvoor een stedenbouwkundige vergunning is vereist, moet uw gebouw aan bepaalde EPB-eisen voldoen om een hoge energieprestatie en een gezond binnenklimaat te bereiken.

2. Onderdeel 'EPB-certificaat' voor verkoop en verhuur

Alle te koop of te huur aangeboden gebouwen moeten over een EPB-certificaat beschikken. Het gaat hierbij om een soort van identiteitskaart van het gebouw in kwestie die de koper of huurder informeert over het energieprestatieniveau en hem of haar in staat stelt om te vergelijken.

3. Onderdeel 'EPB-verwarming en -klimaatregeling'

De technische installaties van een gebouw vormen een belangrijke hefboom om energie te besparen. Om de energieprestaties van verwarmings- en klimaatregelingssystemen te waarborgen, moet voortaan worden voldaan aan bepaalde eisen en moeten verschillende controles worden uitgevoerd. Zo moeten alle centraleverwarmingsinstallaties regelmatig worden gecontroleerd door een door het Gewest erkende professional. Verwarmingsetels die op stookolie werken, moeten jaarlijks worden gecontroleerd, ketels op gas elke drie jaar. Meer informatie: www.leefmilieu.brussels/epb.

WELKE KLEUR HEEFT UW DAK?

Een vliegtuig met een infraroodscanner is tijdens de nachten van 29 en 30 december 2008 over Brussel gevlogen. De bedoeling was om het warmteverlies via het dak zichtbaar te maken op een kaart. Dankzij deze kaart, die u op onze website kunt raadplegen, kan iedereen zich een beeld vormen van de mate waarin het dak van zijn woning geïsoleerd is. Een dak dat op de foto rood ingekleurd is, wijst op een aanzienlijk verlies. Als het dak een groene kleur heeft, is het verlies beperkt of niet zichtbaar.

Maar opgelet: een dergelijke thermografie is geen exact instrument om de energieprestatie van een gebouw te meten. Ze levert een relatieve en indicatieve meting: er wordt immers alleen naar het dak gekeken, en of de woning op dat ogenblik al dan niet bewoond of verwarmd was, kan een invloed hebben op het in kaart gebrachte resultaat. Ontdek de kleur van uw dak op:

www.leefmilieu.brussels/thermografie

84/ ISOLEER UW DAK*

Het dak vertegenwoordigt gemiddeld 30% van het warmteverlies van een gebouw (zie tekening p. 26). Een doeltreffende dakisolatie verhoogt het comfort van de woning en vermindert tegelijkertijd de energiefactuur. Deze investering krijgt dus voorrang.

***Zie de checklist op de website van het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

85/ VERBETER DE PRESTATIES VAN UW RAAMWERK EN VENSTERS*

Kies voor driedubbele of dubbele beglazing met een hoog rendement. De recentste generatie zorgt voor een isolatie die 5 keer beter is dan die van enkele beglazing en 2 keer beter dan die van de klassieke dubbele beglazing. Bovendien kunt u dergelijke beglazing ook laten plaatsen in het bestaande raamwerk, dat vaak van een betere kwaliteit is dan wat er momenteel op de markt verkrijgbaar is. Hou ook rekening met de

akoestische aspecten om het stadslawaai buiten te houden. ***Zie de checklist op de website van het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

86/ ISOLEER UW MUREN EN VLOER*

Als u uw woning renoveert, maak dan van de gelegenheid gebruik om ook uw buitenmuren en vloeren te isoleren. Een geïsoleerde voorgevel kan u een besparing opleveren van wel 18% op uw verwarmingsfactuur. De warmte die via vloeren (op de gelijkvloerse verdieping) verloren gaat, wordt op 15% geraamd. Als u onder de uiteindelijke bekleding isolatiemateriaal aanbrengt, dan wint u aanzienlijk aan comfort. Het feit dat u het “warm aan de voeten” hebt, vermindert het koudegevoel dat u ertoe kan aanzetten om uw woning te veel te verwarmen.

***Zie de checklist op de website van het Energiehuis (www.maisonenergiehuis.be/nl).**

87/ INSTALLEER EEN VENTILATIESYSTEEM

U moet uw woning altijd goed ventileren om vocht en vervuilde lucht af te voeren en verse lucht aan te voeren. Tegelijkertijd moet u vermijden warmte te verliezen. U kunt kiezen voor natuurlijke ventilatie, via verluchttingsroosters, openingen in binnendeuren of regelbare openingen in schouwen. Of u kunt kiezen voor mechanische ventilatie met warmte-terugwinning (MVC). Dit systeem zorgt voor warmte-uitwisseling tussen de binnenkomende en de uitgaande lucht: de onttrokken warme lucht verwarmt de binnenkomende koude lucht.

GOED OM TE WETEN

Als verschillende isolatiematerialen vergelijkbare thermische eigenschappen hebben, kies dan voor het milieuvriendelijkste materiaal. Aanbevolen materialen zijn cellulosevlokken, hout-, hennep-, vlas- of kokosvezel, kurk, stro, veren, rietpanelen, schapenwol of katoen. Let ook op het materiaal dat u gebruikt voor de afwerking en voor de behandeling van het gebinte: kies ook hier voor de meest milieuvriendelijke materialen die uw gezondheid niet schaden. Meer info vindt u in onze gratis brochure 'Renoveren en bouwen: 100 tips'.

PREMIES

Er bestaat een heel pakket van financiële steunmaatregelen om u aan te moedigen om die investeringen te doen. Over het algemeen kunt u verschillende premies cumuleren. Zie pagina 37.

HULP NODIG?

Wilt u hier meer over weten, lees dan de praktische documenten van het Energiehuis over energiebesparende werken in de woning (checklists, modelbestekken...).

U kunt zich ook laten bijstaan door renovatieadviseurs en architecten. Doe gratis een beroep op de adviseurs van het Energiehuis. Ze kunnen u helpen om uw woning door te lichten, de prioriteiten voor de werken te bepalen, aangepaste oplossingen te vinden, de financiële steunmaatregelen op een rijtje te zetten, de offertes van aannemers te vergelijken...

www.maisonenergiehuis.be/nl-025634000
Ook andere organisaties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bieden gelijkaardige diensten aan (zoals het Netwerk Wonen, de Stadswinkel...).

EEN STAP VERDER GAAN: durven investeren in hernieuw- bare energie

Nadat uw woning goed werd geïsoleerd en uitgerust, hoeft u alleen nog zelf de resterende behoefte aan energie te produceren. Fotovoltaïsche zonnepanelen, zonneboiler, warmtepomp... Er bestaan tal van technologische oplossingen om elektriciteit te produceren, over warm water te beschikken en een gebouw te verwarmen op basis van schone energiebronnen. De technologische oplossingen zijn tegenwoordig betrouwbaar en de investeringen zijn rendabel. Heel wat gebouwen in Brussel functioneren al met dergelijke technologische oplossingen! Welkom in het tijdperk van de hernieuwbare energie!

Meer informatie: www.leefmilieu.brussels, trefwoord 'groene energie'. **Zie ook de checklist op de website van het Energiehuis (www.maison-energiehuis.be/nl).**

88/ PLAATS FOTOVOLTAÏSCHE PANELEN

Zonlicht is gratis en altijd voorhanden en vormt een formidabele bron van hernieuwbare energie. Het wordt door middel van fotovoltaïsche panelen omgezet in elektriciteit en vormt een doeltreffende oplossing voor de productie van elektriciteit die aan alle gebouwconfiguraties kan worden aangepast en die tot 100% van uw behoefte kan dekken. Een goed uitgemeten fotovoltaïsche installatie heeft een gemiddelde levensduur van 25 jaar en is een rendabele en duurzame investering.

89/ PLAATS EEN ZONNEBOILER

U hebt uw verbruik van sanitair warm water al verminderd met eenvoudige ingrepen? Dan bent u dus

klar om voor een hernieuwbare energiebron te kiezen om uw water te verwarmen. Als u een zonneboiler plaatst, kunt u uw energiefactuur aanzienlijk drukken, en dat dankzij een efficiënte, rendabele en 'groene' technologie. Overweeg niet om een installatie te plaatsen die uw volledige behoefte aan warm water dekt: ze zou te veel produceren in de zomer en dus minder rendabel zijn.

90/ INVESTEER IN EEN WARMTEPOMP

In de omgevingslucht, de bodem en het water bevindt zich een bron van thermische energie die gratis en hernieuwbaar is. Met een warmtepomp kunt u uit die energie putten om een woning of sanitair water te verwarmen. Maar een warmtepomp verbruikt voor haar werking zelf ook energie. Ga dus na of uw winst hoger is dan uw uitgaven. Een warmtepomp is dus bijzonder interessant voor zeer energie-efficiënte gebouwen.

VIER ACTIES VOOR ONZE PIANEET

Als u iets wilt ondernemen om uw bijdrage aan de opwarming van de aarde te verkleinen, begint u best met de volgende 4 acties:

- 1 ISOLEER UW WONING
- 2 EET MINDER VLEES
- 3 KOOP MINDER ELEKTRONISCHE PRODUCTEN
- 4 VERMIJD GEMOTORISEERD VERVOER

91/ DENK AAN GROENESTROOMCERTIFICATEN

Als u fotovoltaïsche zonnepanelen (of een duurzaam warmtekrachtkoppelingssysteem of een windturbine) plaatst, dan wordt u producent van groene elektriciteit. U hebt dan recht op groenestroomcertificaten die u op de energiemarkt kunt verkopen.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt de waarde van het groenestroomcertificaat rond de 85 euro. De prijs is stabiel gebleven sinds het systeem van de groenestroomcertificaten in 2011 werd ingevoerd! Dankzij de groenestroomcertificaten, de financiële steun en uw lagere elektriciteitsfactuur, is uw fotovoltaïsche installatie na ongeveer 7 jaar terugverdiend. Bovendien zijn er premies voor hernieuwbare energie (premie D, zie brochure energiepremie).

92/ KOOP GROENE STROOM

Als hernieuwbare energie produceren voor u geen optie is, kunt u het op een andere manier aanpakken. Bepaalde energieleveranciers kunnen u groene elektriciteit leveren. Een 'groenestroomleverancier' is een leverancier die elektriciteit aanbiedt die voor 100% afkomstig is van groene energie.

Maar naast de energiebevoorrading, moet ook het investeringsbeleid onder de loep worden genomen. Organisaties als Greenpeace analyseren regelmatig de kwaliteit van de groene energie van de leveranciers. U vindt het klassement op de website van Greenpeace: www.greenpeace.org/belgium/nl/groenestroom.

U vindt ook meer informatie op www.brugel.be, 0800 97 198 of www.inforgaselek.be, 02 209 21 90.

93/ WORD LID VAN EEN COÖPERATIE

Door lid te worden van een coöperatie kunt u zelf uw steentje bijdragen tot de ontwikkeling van hernieuwbare energie en tegelijk rendabel beleggen.

U vindt meer informatie op de website van Rescoop, de federatie van verenigingen en burgercoöperaties voor hernieuwbare energie in België: www.rescoop.be

EEN STAP VERDER GAAN: verborgen verbruik en grijze energie opsporen

Het energieverbruik beperkt zich niet tot het gebruik van een product. Vooraleer u bijvoorbeeld uw gsm voor het eerst kon gebruiken, werd er al veel energie verbruikt om het toestel te produceren. Ook deze verborgen energie is verantwoordelijk voor de opwarming van de aarde. De emissies die gegenereerd worden door de goederen die in België worden verbruikt door burgers, ondernemingen, enz., vertegenwoordigen niet minder dan 85% van onze totale CO₂-uitstoot! Daarom volgen hieronder enkele tips om de energie-impact van onze consumptie te verkleinen.

94/ KOOP MINDER ELEKTRONISCHE PRODUCTEN

Als u echt iets wilt doen aan de CO₂-uitstoot, gaat er niets boven deze tip. Elektronische producten vertegenwoordigen namelijk 62% van de broeikasgassen die worden uitgestoten door ons consumptiegedrag (zie pagina 35)! Waarom? Voor de productie van bijvoorbeeld een computerchip van 2 gram is 1,7 kg fossiele brandstof, 1 m³ stikstof, 72 gram chemische producten en 32 liter water nodig. Ter vergelijking: om een wagen van 750 kg te bouwen, is 1,5 ton fossiele brandstof nodig, d.w.z. twee keer zijn gewicht. Voor een aluminium blikje is dat 4 tot 5 keer zijn gewicht. Voor een chip is dat echter meer dan 600 keer zijn gewicht.

95/ OPTEEER VOOR DUURZAME AANKOPEN

Door producten van goede kwaliteit te kopen, beschikt u niet alleen over betrouwbaardere producten,

maar ook over producten die langer meegaan. Het zal zowel uw comfort, uw portemonnee als het milieu ten goede komen.

96/ LIEVER HERSTELLEN DAN NIEUW KOPEN

Vaak is herstellen voordeliger dan nieuw kopen. Denk daarbij niet alleen aan kleine werkplaatsen of elektriciteits- en elektrowinkels, maar ook aan schoenmakers, klussers die u met dienstencheques kunt betalen, naaiateliers... Of probeer het gewoon zelf. Vergewis u er bij de aankoop van een nieuw toestel van dat het eventueel hersteld kan worden. Vind het Repair Café in uw buurt op www.repaircafe.be. Adressen van herstellende vindt u ook via de gouden gids (www.goudengids.be of 1207) of op www.infobel.com. Ondernemingen uit de sociale economie vindt u via www.res-sources.be, 081 71 15 81 (Franstalig).

97/ LEEN OF HUUR

Huur of leen in plaats van te kopen. Denk daarbij niet alleen aan doe-het-zelfmateriaal. Websites als <http://nl.zilok.com> bieden ongelofelijke mogelijkheden: foto-toestel, camcorder, computer, videospelletjes, auto, dvd's...

98/ KOOP TWEDEHANDS

Om de levensduur van een product te verlengen, gaat er niets boven een tweedehands aankoop. Websites zoals www.2dehands.be of www.kapaza.be bieden u

een hele waaier van producten die vaak nog zo goed als nieuw zijn. Voor andere mogelijkheden, neem een kijkje op: www.leefmilieu.brussels > Milieubewust leven > Mijn aankopen > Tweedehands.

LEVENSCYCLUSANALYSE

Almaar meer studies proberen de impact van een product gedurende zijn hele levensduur te bepalen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de impact van de productie van de benodigde grondstoffen, de vervaardiging van het product zelf, de distributie, de verkoop, het gebruik en het hergebruik, de recyclage of de vernietiging van het product in kwestie. Dankzij dergelijke analyses weten we nu dat de impact van een gloeilamp of een koelkast op het milieu het grootst is tijdens het gebruik; dat de impact van melk of vlees het grootst is tijdens de productie; en dat de impact van Braziliaans sinaasappelsap het grootst is tijdens de distributie.

99/ EET MINDER VLEES

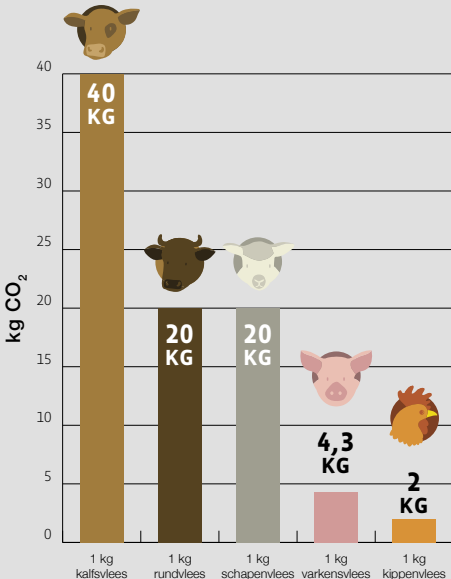
Onze vleesconsumptie is goed voor bijna 50% van de impact van onze voeding op het milieu! De productie van één kilo rundvlees genereert bijna 80 keer meer broeikasgassen dan de productie van één kilo tarwe. Er zijn drie redenen waarom de impact van vlees zo groot is. Op wereldvlak:

- Om de veestapel te kunnen voederen, gaat men over tot ontbossing (goed voor **2.400.000.000 ton CO₂**).
- Het geproduceerde methaan is voornamelijk afkomstig van het fermentatieproces bij runderen, schapen en geiten (goed voor **2.000.000.000 ton CO₂**).
- Gier, meststoffen, pesticiden... (goed voor **2.200.000.000 ton CO₂**).

Bovendien eet de Belg gemiddeld meer vlees dan goed voor hem is: 75 tot 100 gram vlees per dag is voldoende. En als u echt niet zonder kunt, opteer dan voor vlees dat minder schadelijk is voor het milieu (zie grafiek).

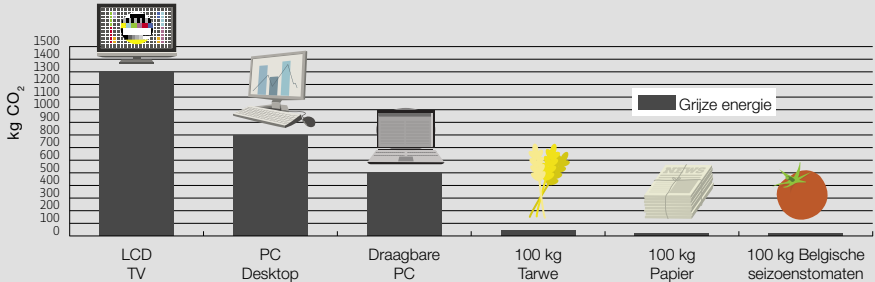
DE IMPACT VAN 1 KG VLEES OP DE OPWARMING VAN DE AARDE

We hoeven dus niet per se allemaal vegetariër te worden! Zo genereert de productie van kippenvlees 20 keer minder broeikasgassen dan kalfsvlees en 10 keer minder dan rundvlees. Kippen- en varkensvlees zijn dus de vleessoorten die het minst schadelijk zijn voor het milieu.

DE GRIJZE ENERGIE VAN CONSUMPTIEGOEDEREN

Dit zijn de CO₂-emissies die worden uitgestoten voordat we de producten aankopen. De productie van een “flatscreen”-tv van 82 cm bijvoorbeeld is goed voor 1.300 kg CO₂. Dat is alsof we 7.540 km met de auto zouden hebben gereden! Ter vergelijking: de productie van 10 kg tarwe veroorzaakt 4 kg CO₂. Elke consumptie heeft dus een verborgen CO₂-impact. Dat heet “grijze energie”. U kunt de impact van uw consumptie berekenen op de website www.wwf-footprint.be.

100/ KOOP STREEK- EN SEIZOENSPRODUCTEN

Koop streek- en seizoensproducten (groenten, fruit, aardappelen, enz.). Ze zijn veel verser, ze hebben geen energievretend transport achter de rug en ze kunnen zonder verwarmde serres. Als het bovendien om biologische producten gaat, is dat niet alleen nog beter voor het milieu, maar ook voor de smaak. Om u te helpen bij het kiezen, kunt u gratis een handige zakkalender bestellen bij onze dienst Info-Leefmilieu: 02 775 75 75. Zie ook www.recepten4seizoenen.be

MEER INFORMATIE

ALGEMENE INFORMATIE

Leefmilieu Brussel:

www.leefmilieu.brussels/energie

Hier vindt u info over:

- ▶ ons energieverbruik (cijfers)
- ▶ de vrijmaking van de energiemarkt
- ▶ hernieuwbare energie
- ▶ de EPB-wetgeving (energieprestatie van gebouwen)
- ▶ energieaudits
- ▶ premies
- ▶ ...

Leefmilieu Brussel:

02 775 75 75, info@leefmilieu.brussels:

voor al uw vragen over energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

HULP OP MAAT

Het Energiehuis

www.maisonenergiehuis.be/nl, 02 563 40 00

Het Energiehuis biedt u gratis dienstverlening van specialisten aan om u te helpen uw verbruik te doen dalen. U kunt er terecht voor:

GRATIS HUISBEZOEK

U krijgt een gratis huisbezoek, uitgevoerd door een specialist, die u helpt te bezuinigen. Hij stelt een persoonlijk actieplan op.

GRATIS KLEINE INGREPEN

Indien nodig biedt het Energiehuis u tot drie gratis ingrepen aan (tochtvrij maken van ramen en deuren, plaatsen van reflecterende platen achter radiatoren...).

BOUWADVIES

Tijdens grotere werken (isolatie, ramen, verwarming...) zal een raadgever u helpen bij elke stap:

keuze van technieken, vergelijking van offertes. Hij geeft u de nodige informatie (premies, lening...) en helpt u met de administratie.

TECHNISCHE DOCUMENTATIE

Bij het Energiehuis vindt u praktische en aanvullende informatie om u wegwijs te maken bij het duurzaam bouwen of renoveren van uw woning.

- ▶ Checklists per prioritair type van werken om niets belangrijks over het hoofd te zien.
- ▶ Modeloffertes zodat de aannemers u voldoende gedetailleerde offertes bezorgen en u de verschillende offertes vlot kunt vergelijken.
- ▶ Referentielijsten om u te helpen bij het vinden van een architect of een aannemer.
- ▶ De website 'Gids duurzame gebouwen' waar u als bouwheer informatie vindt over de verschillende concrete oplossingen op het vlak van duurzaam bouwen en renoveren.
www.leefmilieu.brussels/gidsduurzamegebouwen

HERNIEUWBARE ENERGIE

APERe

Koningsstraat 35, 1000 Brussel, 02 218 78 99
info@apere.org, www.hernieuwbaar-brussel.be

PREMIES

- ▶ Gewestelijke energiepremies:
www.leefmilieu.brussels/energiepremies
02 775 75 75
- ▶ Gewestelijke renovatiepremies:
www.renovatiepremies.be, 02 219 40 60
- ▶ Belastingverminderingen: technische informatie: 0800 12 033, www.economie.fgov.be
fiscale informatie: www.minfin.fgov.be > Particulieren > Woning > Belastingverminderingen >

Energiebesparing, 02 572 57 57

- ▶ Gemeentelijke premies:
informeer bij uw gemeente.

BINNENLUCHTVERVUILING

Als een arts vermoedt dat een gezondheidsprobleem (allergie, chronische hoofdpijn, ademhalingsproblemen, concentratieproblemen, voortdurende misselijkheid...) te maken zou kunnen hebben met de aanwezigheid van vervuiling in de woning van zijn patiënt, kan hij een interventie vragen van de groene ambulance **RCIB (Regionale Cel voor Interventie**

bij Binnenluchtvervuiling). Denkt u dat dit bij u zo is, praat er dan over met uw arts.

De RCIB treedt alleen op als uw arts een schriftelijke en gemotiveerde aanvraag indient, en uitsluitend in woningen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn gelegen. De RCIB neemt bij u thuis monsters en voert analyses uit om een omgevingsdiagnose te stellen en geeft advies om de opgespoorde verontreinigende stoffen te verminderen of te verwijderen.

Meer informatie vindt u op: www.leefmilieu.brussels/rcib of 02 775 75 75

RAADPLEEG OOK ONZE ANDERE BROCHURES MET TIPS

- Voeding en leefmilieu: 100 tips om lekker, milieuvriendelijk én gezond te eten
- Renoveren en bouwen: 100 tips om het leefmilieu te sparen en minder energie te verspillen
- Een natuurlijke en gezellige tuin: 100 tips om het milieu te respecteren en de biodiversiteit te bevorderen
- Composteren om mijn afval te verminderen: praktische gids
- Zich beter verplaatsen in Brussel: 100 tips om het milieu te sparen bij uw verplaatsingen
- Minder afval produceren: 100 tips om duurzaam te consumeren
- Rustig wonen in Brussel: 100 tips om zich te beschermen tegen lawaai... en er minder te maken

U kunt deze brochures gratis bestellen op het nummer 02 775 75 75 of downloaden op document.leefmilieu.brussels

Leescomité: Dimitri Collard, Héléne Dekker, Pascal De Mulder, Alice Van den Berge,
Xavier Van Roy, Florence Didion, Isabelle Degraeve

Coördinatie: Isabelle Degraeve

Wettelijk depot: D/5762/2015/14

Verantwoordelijke uitgever: F. Fontaine - Havenlaan 86C/3000 - 1000 Brussel.

Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier.

Copyright foto's (©): Getty Images : cover, p. 2, 3, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 23, 27, 38
Leefmilieu Brussel : p. 4, 5, 9, 14, 21, 26, 27, 36
Soleil Noir : p. 18
APERe : p. 11
Fotolia : p. 22
Mmmh : p. 34
Thinkstock : 20, 25, 31, 33, 34, 35, 37

Sommige teksten in deze publicatie kunnen de bedoeling hebben om een wettelijke tekst te verduidelijken. Om de reële inhoud daarvan te achterhalen, verwijzen wij u door naar de teksten verschenen in het Belgisch Staatsblad.